

- 1 -
ACC. NR. 2782

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Larsson
Härad: Allbo Adress: Platensgat. 23, Linköping
Socken: Slätthög Berättat av A.M. Johansson
Uppteckningsår: 1930 Född år 1849 i Slätthög

Uppteckningen rör

Register.

	sid.
Vilsegång	3
Klokskap, stämma blod; Petter på Häradsskogen	4-5
Stortjuv och mästare att spela	6-7
Ko som kalvat, eld och stål; Orm i lagårdströskeln	8
Klippa kreaturshår hos grannen	9
Folkmedicin, gå till källor midsommaraf- ton, skärvan	10
Stämma möte efter döden	11

Julafton, tyda av julljuset, juldagen, annandagen, årsgång, körkegrimmen	12-13
Vårfrudan	14
Vargar, jakt på vargar, vargarna ta foster, min- nesbål efter havande kvinna dödad av varg	15-16
Trätallrikar m.fl. matseder; läsemöte	17

2782

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

B: h

2782

De' va jag ute för en gång. Jag visste inte var jag
va å gick tvärtemot, som jag skulle. Blo't hade begynt på te
virvla omkring. Då hade de för se', att en skulle ta å se' trö-
jan å vända den, så skulle en komma rätt igen. De' va troll,
som förvillat dom, när de gått vill. Å de' va många, som ble
så där förstirrade.

Vilsegång.

ACC. NR. 2782

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

E. b.

Uppteckningen rör

När de' va nån som ble sjuk förr, läste di ofta bort sjukdomen, ä hade lite kussleri för se'. De' fanns en del, som hade makt me' de'. Å för somma lyckades de' att stämma blo. Di höll på stället, där man hade huggit se' eller gjort se' illa på annat sätt, ä sen läste di över'et. Jag såg en gång en käring, som läste , ä verkligen att de hjälpte, blo slutade rinna. Jag frågade henne, va' ord hon tog te, men då sa hon: "De' får vi inte säja, för då går vår konst bort." Men di tog nog bå Gud å Fan te hjälp.

Petter på Häradsskogen hade allt möet gyckel för se', ä skulle doktorera på allt. Han va inne här hos oss många gånger. Som medicin ordinera' han: sentia dusia å tolv-

Klokskap.

Stämma blod.

Petter på Häradsskogen.

mannakraft. "Ta in de', så hjälper de'", sa han. Men jag vet inte, va' de' va för nåt. Men han va nog inte så dummer, Petter. Han botade bå folk å kreatur, å ibland lyckades de' bra. - I sina yngre dar va han dräng nere i Skruva, å då ble han lite bekant me' bonnadottern, å hur han hade styrt te't, sa hade han fått henne me' barn. "Ut me' byket till prästen", sa bonnen te Petter en dag. "Å, jag ska väl åka te kvarna först", sa Petter. Å sen ble de' då aldrig nå giftermål av, utan flickan gifte se' me' en annan.

2782

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

6 =
ACC. NR. 2782

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

De' var en stortjuv här i Slätthög, som hette Kalle sjödal. Ja, de' va förresten ett helt tjuvband, men Sjödal skulle liksom va förstyret eller husbonde där. Di hade t.o.m. tatt vinet i sakristian en gång.

Vi hade då en prost, som hette Meurling, å han hade en vacker flicka. Å hon fick kärlek te Kalle Sjödal. Han va lite skalder också, så han satte ihop en visa. De va en lång å betydlig visa, som di sjöng rätt mycke', när jag var liten. "Kärleksroten är en stam", kommer jag ihåg den börja', men sen kommer jag inte ihåg mer. Sjödal va också den skönaste ynglingen här i trakten. Å han tog egentligen examen te klockare

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

S. L.

S. L.

Kalle Sjödal,
stortjuv och
mästerspelman.

här i socknen. Men sen när han börja krabbelera å stjäla,
ville di inte ha honom. Då fick hans bror de' i stället.
Ja, han kunde ta va' som helst. Å när han ble insatt i
häkte, så to' han se' ut. Te sist smidde di in honom i
järn, så ohyran åt opp'en. Jag tror nästan han va i Malmö
då, för där ska ju övertjuvarna va.

Men han va grymmer te spela, när han ville.

Då kunde han t.o.m. spela, så möblerna hoppa'.

2782

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2782
E. d.
L. c.

Då en ko kalvat, skulle man lägga eld å stål på la-
gårdströskeln, när hon leddes ut första gången. Å första gång-
en di mjölkade na, skulle di lägga förklä't över byttan.

För att kreaturen skulle trivas bättre å för att di
inte skulle kunna förgöra dom, brukte di borra ett hål i la-
gårdströskeln å stoppa ner en levande orm å slå ner en plugg
över hålet.

Avvärjande
handlingar.

E: d

2782

De' va en gubbe, som hade för se', att han skulle gå te grannen å klippa dän hår av hans djur å ha å trolla mä. (Va' skulle han göra me' håren då?) Ja, han skulle väl slå vatten på håren å låta sina egna kreatur dricka av de', antar jag. Men när han kom te lagårn, lå de' fästefolk i ett bås å såg på, å så ble han anmäld te tinget å fick plikta för han hade haft ljus opptänt. De' va ju på natten han gått dit, förstås. Å de' va Nils Anderssons bror han klippte för.

Klippa kreaturshår å trolla med.

J. f.
P. d.
2782

Midsommarafton skulle di stiga upp, innan solen gick upp å tigandes å fastandes gå te nån offerkälla å offra. De skulle hjälpa mot smittosamma sjukdomar. Hullevikskällan å Hökabodakällan känner I väl te. Å vid Ya va också en källa, som di påsto' va en sån där offerkälla.

Skärvan botade di så, att di knotte knutar på trådar å plitade. Vi hade en pojke, som hade skärvan. Å vi va me'n hos en, som hette Espelinskan, i Växjö. Hon kusslade lite mä'n, vad? ja, de' vet inte jag. Men bra ble han. Sen hade vi en pojke te, som fick skärvan å då for vi te dr Karström, överläkarn på lasarettet i Växjö. Å han sa: "Ja, de' får lov å va lite kussleri, de' ä inte dokteriaffärer de' här. Å de' ä sanning, att di kan bota skervan. Men de' bästa jag vet ä mat å att di ligger ute å kultar i sanden." Å så lämna han lite gran' droppar te ta in.

Skriv endast på denna sida!

Folkmedicin.

Källor.

Skärvan.

J: g
2782

De' va två gubbar, som kommit överens om, att di skulle mötas efter den enes död. Di hade bestämt, att di skulle träffas vi' Smitterebäck. Å då den ene av gubbarna va död, gick den andre dit, stante å frågade. Men då svarade de': "Gå hem å tig å bry dej inte om de döda!" Så han fick då inget veta.

Stämna möte
efter döden.

ju på julafton också. Å så skulle di va uppe tidigt. Kl. 5 skulle man nämligen va i kyrkan. Å sen hade di kapplöpning hem från ottan, för den som kom hem först, ble tidigast me' skörden. - Juladan skulle di åka rim också. De' va ungdomar, bå flickor å pojkar. De' kunde va 30,40 öka i rad, så de' ble en långer rad.

Annandagen skulle pojarna ri'a Staffans skeep. Å då va di ofta så fulla, så en del trilla' å, å ble liggandes. Då bjöds di på förtäring i stugerna, där di hälsa på. De' ansågs lite skamligt annars. Di laga' te lite starkvarer å smörgås. De' ha då vi alltid gjort.

De' va en del gubbar, som gick årsgång, å så allting, som skulle ske. Di skulle gå omkring kyrkan först, å sen fick di se, vilka som skulle dö under året, sa di. Di talte också om, att di kunde möta körkegrimmen, när di gick årsgång, men de' skulle inte va så bra, påsto' di.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2782

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Annandagen.

Årsgång.

Körkegrimmen.

Smaland
Mlbo
a Stettin
Mj 1849

- 14 -

Uppskrift
av
Bok av Anders Johanson
Född år 1849

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

N: 6
S: 70
2782

Värfedan skulle man lägga se', medan solen va uppe,
för att inte bli sömnig under året.

Di hade förr för se', att norrlänningarna trollade.
Di skulle därför stiga upp tidigt på morron å ta lite foder
i den vänstra handen å kasta de' över axeln mot norr, för
att inte norrlänningarna skulle kunna förgöra't för dom.
Di hade sina enter för se'!

Vårfrudan.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *M. L. Larsson*
Härad: *Alb.* Adress:
Socken: *Stålhög* Berättat av: *And. Johansson*
Uppteckningsår: *1930* Född år *1849* i: *Stålhög*

Uppteckningen rör

Här va gott om vargar förr i tiden. Å ofta va de' jakt på dom. Di jagade dem me' spjut å nät. Di satte ut nät i bågar, å så sto' de' en här å vara å bevaka för att kasta spjutet, när de' kom en varg. Far talte om för me', hur di jagade vargen. De' ä allt en 125 år sen de' va vargar här. Men de' har va't starka vintrar senare också, då vargen kommit i skockar norrifrån, från Norrland å Finland.

Förr i tiden hade di mycke dåliga vägar. De' gick inte å köra på dom, som på våra vägar. Utan då red di, bå fruntimmer å karlar red. Fruntimren satt på si'an. Då kunde de' ju hända, att di mötte vargen, när di va ute å red. Men de' skulle va särskilt farligt för havande kvinnor å va ute, å träffa på

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

P. L.

Vargar.

Vargarna ta
foster.

vargar. Di hade nämligen för se', att om di va fruktsamma, så kom vargen å tog fostret. Mellan Yaby å Tunatorp, där i danket, tog vargen en gång en käring, dödade henne å tog fostret.

2782

På de' stället, där de' skett, brukade sen di som färdades förbi kasta kvistar, så de' ble stora bäl, som di sen brände upp. De' skulle va som ett minne.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

U: 2787
L: 6

Trätallrikar har jag vatt mä å ätit på. Å kniv å gaffel bestods inte heller förr i världen. Utan när man skulle skära nånting fick man ta sin egen läggkniv. Brö't va inte skuret utan de' fick man göra själv. Jag minns'et lite grand. Å maten hade di i varjehanda fat, å så åt man me' träsked allihop ur samma fat. Lite sogel, som kött, korv å fläsk hade di ju också.

När de' va läsemöte skulle klockarn skära för soglet, å om de' då va nåt han tyckte bra om, stoppa' han de bästa bitarna i sin ficka, innan han gav nåt åt nån annan. Så efter en stund kunde de' börja drypa ur hans ficka av de' feta fläsket. De' hörde jag talas om att kantor Sjödal gjorde.

Matseder.

Läsemöte.